

GREENPEACE

Magazine • Driemaandelijks • Winter 2005 • December-januari-februari • 17de jaargang • nr 68

2005/4

Onze computers vervuilen Aziatisch continent

Tihange: een verjaardag
teveel!

Nieuwe Harry Potter op
bosvriendelijk papier?!

DOSSIER: Ecoconsumptie,
een dagelijkse reflex

Consumenten aan de macht?

Consumptie is een van de hefbo-
men voor verandering op onze
planeet, ten goede of ten kwade.
De economie staat méér en méér
op de voorgrond en dreigt de
politieke besluitvorming te
domineren. Kunnen burgers dan
meer macht uitoefenen met hun
gedrag als consument dan met

hun politieke voorkeur in het stembokje? Indien zij goed georganiseerd
zijn, kunnen consumenten in ieder geval de standaarden voor de industrie
dicteren en productieprocessen beïnvloeden.

Voor Greenpeace en andere milieuorganisaties is het een uitdaging om het
publiek te informeren over de milieu-impact van productie en consumptie.
Pas dan beschikt de consument over alle parameters om een geïnformeerde
keuze te kunnen maken: prijs, productkwaliteiten én milieu-impact. Voor
heel wat positieve producten werden certificaten ontwikkeld waarop de
consumenten zich kunnen richten om hun keuze te maken: biologische pro-
ducten, gerecycleerd papier, duurzaam hout (FSC)...

De verschuiving in het consumptiepatroon naar milieuvriendelijke produc-
ten heeft een onmiddellijk meetbaar effect voor het milieu; even belangrijk
is de invloed op de productie en wat je op termijn dus in de winkelrekken
vindt.

Dit proces heeft een naam: duurzame consumptie of ecoconsumptie.
Greenpeace geeft in verschillende campagnes een stem aan de consume-
rende burger. Denk bijvoorbeeld aan onze grootscheepse sensibilisatiecam-
pagnes in Duitsland en Groot-Brittannië, waar een groeiend aantal consu-
menten voor groene stroom kiest. Of aan onze oproep aan de consumenten
om naar melkproducenten postkaarten te sturen met de vraag om genetisch
gemanipuleerde organismen (ggo's) te weren uit het dierenvoer.

Bewust consumeren heeft vooral impact als er voldoende kritische massa is.
Greenpeace blijft de volgende jaren regelmatig acties organiseren om deze
kritische massa te bereiken en langs de weg van duurzame consumptie het
milieu te beschermen. We hopen dat u daar massaal aan zult deelnemen.

Peter De Smet
Directeur Greenpeace België

[INTERNATIONAAL]

3

Blik op de wereld

In vogelvlucht een kijk op acties in alle hoeken van de wereld.

4-5

Acties, resultaten, oplossingen

In Argentinië boekt Greenpeace een prachtoverwinning: het Pizarro-
reservaat is definitief gered. 25.000 hectaren blijft zo uit de klauwen
van de agro-industrie.

6-7

E-afval

Elektronica milieuvriendelijk? Wel, in Azië ontpoppen onze computers
zich als giftig afval. Daar halen duizenden mensen het in onverant-
woorde omstandigheden uit elkaar.

8

Biodiversiteit

Piraatvissers signaleerd in de Noord-Atlantische Oceaan. Voor de
kust van Noorwegen komt Greenpeace een schip op het spoor dat het
niet zo nauw neemt met de visvangstquota...

[IN BELGIË]

9

Papier

Groot succes: twee miljoen exemplaren van de nieuwste Franstalige
editie van Harry Potter zijn gedrukt op bosvriendelijk papier. Maar
waarom volgt de Nederlandstalige editie niet?

10-11

Amazonewoud

Bossencampaigner Veerle Dossche verbleef vier weken lang in het
Amazonewoud. Ze kwam terug met een karrenvracht aan oplossingen
om het grootste tropische regenwoud ter wereld te redden.

12-13

Nucleair

Tihange 1 werd op 1 oktober 1975 in gebruik genomen. Na dertig jaar
werking is dat een verjaardag teveel. Tijd om de oudste kernreactoren
te sluiten!

14

Klimaat

Twee Thaise bezoekers vertellen over de onnodige bouw van een steen-
koolcentrale in Map Ta Phut. En zeggen dat België de bouw van dergel-
ijke bijzonder vervuilende elektriciteitscentrales mee financiert...

15-16

Greenpeace en u!

U hebt kinderen? Kies dan voor een familielidmaatschap! Plus: een
brochure van Greenpeace over 'testamenten en schenkingen' en een
woordje uitleg over uw fiscaal attest.

[DOSSIER]

Hoe onze planeet gezond houden? Met ecoconsumenten – wat neer-
komt op minder maar beter verbruiken – kan je een belangrijke bijdra-
ge leveren. Maar wat zijn de grenzen en hoe doe je het in de praktijk?

GREENPEACE

Greenpeace magazine wordt gemaakt voor de sympathisanten van
Greenpeace in België, Luxemburg, Frankrijk en Zwitserland.

Redactie en vertaling: Eddy De Neef, Frederika Hostens, Stef Van den
Eynde en Caroline Veter.

Werken mee aan dit nummer: Fawaz Al Bitar, Martin Besieux, Peter De Smet,
Veerle Dossche, Jean-François Fauconnier, Joren Gettemans, Tania Guy, Karen
Janssens, Elysabeth Loos, Petra Matthes, Véronique Papon, Pierre Schurmans,
Clément Toulous, Stef Van den Eynde, Greenpeace Communications.

Greenpeace is een internationale drukkingsgroep die ijvert voor de
bescherming van het ecosysteem aarde.

We zijn politiek volledig onafhankelijk en halen onze financiële mid-
delen enkel uit giften van onze sympathisanten en de verkoop van
goederen.

Onze campagnes zijn altijd geweldloos.

Verantwoordelijke uitgever: Guy Lauwers, Haachtsesteenweg 159, 1030
Brussel. Tel. (02) 274 02 00.

Foto Cover: © Greenpeace/Natalie Behring
Concept: Griet Wittoek
Fotogravure en druk: Massoz

Gedrukt op Cyclus Print, 100 % gerecycleerd, niet chloorgebleekt
papier.

Thailand. Ter gelegenheid van de Wereldvoedseldag stelde een coalitie van zeventien organisaties, waaronder Greenpeace, een gemeenschappelijke verklaring op die vraagt om de verspreiding van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) in ons leefmilieu voor eens en altijd te stoppen.

Nederland. In de haven van Rotterdam verhinderden Greenpeace-actievoerders het lossen van steenkool uit Zuid-Afrika, Indonesië, de Verenigde Staten en Australië. Ze willen een duidelijke boodschap overbrengen aan de Europese regeringen: stel paal en perk aan het gebruik van steenkool om een drastische klimaatverandering te vermijden en kies resoluut voor hernieuwbare energiebronnen.

Verenigde Staten. Op vraag van Greenpeace organiseren Amerikaanse universiteitsstudenten lokale acties om de producten van het merk Kimberley-

Clark van hun campussen te weren. Kimberley-Clark vernielt grote stukken oerbos in Noord-Amerika om er wegwerpproducten zoals Kleenex-zakdoekjes van te maken.

Finland. Aan de zijde van talrijke andere milieuorganisaties protesteert Greenpeace tegen een nieuwe kernreactor in Olkiluoto, in het westen van Finland. Van de vier reactoren die in Finland bestaan, bevinden er zich twee op het eiland Olkiluoto.

Noorwegen. De regering zette het licht op groen voor de oliewinning in een kwets-

baar gebied in Antarctica. Greenpeace verzet zich tegen die beslissing omdat de werkzaamheden een ernstige bedreiging vormen voor de biodiversiteit in de regio.

Zweden. Gelukkig is er ook goed nieuws uit Scandinavië: de Zweedse regering heeft het eerste van veertien zeereservaten die gepland zijn in de Zweedse territoriale wateren, afgebakend. Greenpeace blijft ijveren voor meer van dergelijke schatkamers van biodiversiteit.

Duitsland. In Berlijn werd betoogd tegen de plaatsing van

500 ramen in het parlamentsgebouw. De nieuwe ramen zijn gemaakt van meranti, hardhout dat rechtstreeks uit de laatste oerbossen van Zuidoost-Azië komt, waar bosexploitatie gelijkstaat aan het verwoesten van bosrijke gebieden.

Oostenrijk. Het bedrijf Kärntnermilch engageert zich om alleen nog melk te produceren die afkomstig is van dieren die zonder ggo's gevoed zijn. En dat ten laatste eind dit jaar. Het bedrijf rekent erop dat het in de loop van 2006 ook een hele reeks andere producten zal kunnen maken op basis van niet-ggo-melk. Enkele maanden geleden zette het Oostenrijkse Nöm al gelijkaardige stappen.

Argentinië. Greenpeace-activisten willen de industriële en politieke klasse in hun land overtuigen om een nieuwe wetgeving goed te keuren die moet leiden tot minder afval in Buenos Aires. Met een dagelijkse afvalproductie van 4 tot 5 ton dreigt de stad letterlijk te stikken.

Polen. In het kader van onze campagne voor een strengere Europese chemische wetgeving, kwam Greenpeace met de stofzuiger langs in veertien kinderdagverblijven in vier Poolse steden. Doel van de operatie: aantonen dat de kinderen dagelijks blootgesteld worden aan schadelijke chemische stoffen. Dergelijke stoffen moeten uit de productie gehaald worden en vervangen door veiliger alternatieven.

Canada. Een honderdtal manifestanten protesteerden tegen de enige kerncentrale in Quebec en vroegen de regering om de reactor te sluiten. Ze protesteerden tegelijkertijd tegen de intenties van elektriciteitsbedrijf Hydro-Quebec om 1,2 miljard dollar te investeren in de centrale.

Prachtoverwinning in Argentinië

Na meer dan 20 maanden van acties midden in de Argentijnse bossen hebben we supergoed nieuws: het Pizarro-reservaat in de provincie Salta is definitief gered. In 1995 werd dit bos met een oppervlakte van 25.000 hectaren uitgeroepen tot beschermd gebied. Toch werd het in 2004 te koop aangeboden aan agrobusiness-bedrijven. Die wilden het bos omhakken om er uitgestrekte sojaplantages aan te leggen. De geteelde soja zou als varkensvoer naar Europa en China worden geëxporteerd... Uitvoering van die plannen zou betekenen dat de Wichi, een Indiaans volk dat daar al sinds mensenheugenis woont, van hun land verdreven worden.

De voorbije 20 maanden probeerde Greenpeace samen met de Wichi hun land te beschermen tegen de sojabaronnen. Naast acties in het bos zelf, porde Greenpeace bekende Argentijnen ertoe aan zich uit te spreken voor het behoud van het bos en de bescherming van de Wichi. Ex-voetballer Maradona bijvoorbeeld. Hij deed zijn duit in het zakje door aan de zijde van Ricardo Darín, een bekend Argentijns acteur, in een televisieboodschap aan de Argentijnse president te vragen om het grondgebied van de Wichi te beschermen. De campagne bleek succesvol: op 15 oktober besliste de overheid van de provincie Salta om de verkoop van het reservaat te schrappen, waardoor het opnieuw een beschermd gebied wordt. Meer dan ooit wil Greenpeace erover waken dat geen enkel bedrijf nog het grondgebied van de Wichi komt bedreigen. Op termijn wil Greenpeace zijn acties uitbreiden om andere oerbossen te redden, niet alleen in het noorden van Argentinië, maar ook in Brazilië.

Controversiële Nobelprijs...

Vorig jaar was Greenpeace blij met de toekenning van de Nobelprijs voor de Vrede aan de Keniaanse ecologiste Wangari Maathai. Eindelijk werd deze activiste beloond voor haar engagement voor milieu, vrouwenrechten en democratie. In 2005 wordt de prijs toegekend aan het Internationaal Atoomagentschap (IAEA) en zijn Egyptische directeur Mohamed ElBaradei...

Het Nobelprijsc comité verantwoordt zijn keuze als volgt: "we wilden het IAEA en zijn directeur belonen voor hun inspanningen om te verhinderen dat kernenergie voor militaire doeleinden wordt gebruikt". Greenpeace vindt het jammer dat de prijs een agentschap belooft dat wel de proliferatie van het militaire gebruik van kernenergie probeert tegen te gaan, maar tegelijk kernenergie promoot als energiebron. Een dubbelzinnige situatie want met het gebruikte uranium kunnen er atoomwapens gemaakt worden.

Verwoestijning en watergebrek op Tibetaans plateau

De klimaatverandering laat zich over heel de wereld voelen. In het laatste nummer van ons *Greenpeace Magazine* hadden we het over een Greenpeace-expeditie naar Groenland, waar het smelten van het ijs duidt op gestegen temperaturen. In juni jongstleden trokken Greenpeace-activisten naar het Tibetaans plateau – het Dak van de Wereld – waar droogte de bevolking teistert. Meer dan 120 miljoen mensen hebben het water van de Gele Rivier nodig voor hun persoonlijke behoeften, maar ook voor de landbouw en industrie. De temperaturen stijgen en er valt minder neerslag in de streek, waardoor er een watertekort ontstaat dat hun hele levenswijze bedreigt. In het verleden konden de plaatselijke gemeenschappen in hun behoeften voorzien dankzij hun kuddes die voldoende voedsel vonden op de hoge bergplateaus met een weelderige vegetatie. Vandaag worden die weiden langzamerhand woestijn. De dieren hebben het moeilijk om in die omstandigheden te overleven. De lokale bevolking wordt steeds meer afhankelijk van overheidssteun. Uitgedroogde waterputten, uitgedroogde rivierbeddingen en lappen gebarsten grond zijn een teken aan de wand dat het klimaat langzamerhand doldraait.

©2005 GREENPEACE/JOHN NOTIS

©2005 GREENPEACE/JOHN NOTIS

Aziatische tournee voor hernieuwbare energie

In oktober 2005 begon de *Rainbow Warrior* aan een rondreis van 10 weken in Azië, met haltes in Hongkong, de Filipijnen en Thailand, om er de effecten van fossiele brandstoffen en kernenergie aan het licht te brengen en hernieuwbare energie te promoten. Azië zal als eerste continent de klimaatverandering aan den lijve ondervinden: het artikelje hierboven wijst er op dat droogte de levenswijze van miljoenen mensen kan bedreigen. Maar de regio wordt ook bedreigd door het smelten van gletsjers, overstromingen in de laagstgelegen kustgebieden en de toename van ziektes zoals malaria. In vergelijking met geïndustrialiseerde landen is Azië minder goed uitgerust en onvoldoende voorbereid om snel het hoofd te bieden aan de rampen die de klimaatverandering veroorzaakt. Maar Azië kan nog wel de fouten van de geïndustrialiseerde landen vermijden, waar de economische ontwikkeling hand in hand ging met een drastische stijging van het gebruik van fossiele brandstoffen. China bijvoorbeeld toont zich bereid op grote schaal te investeren in

windenergie en heeft al 1.300 windmolens op zijn grondgebied geplaatst. De Chinese initiatieven volstaan jammer genoeg niet; het potentieel voor hernieuwbare energie in de regio is beduidend groter! Tijdens een stop in Hongkong stelden Greenpeace-activisten zich op bij een van de belangrijkste steenkoolcentrales van de streek. Ze bouwden een windmolen als symbool voor de mogelijkheden van hernieuwbare energie en ontrolden spandoeken. Met deze actie zetten ze hun eis voor meer hernieuwbare energiebronnen in de regio kracht bij.

©GREENPEACE/HINDLE

Computers ontpoppen zich in Azië als giftig afval

Allerlei elektronische apparaten duiken op in onze huishoudens. Bijna alle gezinnen hebben tv, computer en gsm, en daarnaast nog een dvd- of videospeler. De productie van die apparaten neemt toe, maar hun levensduur neemt af, waardoor we met een berg elektronisch afval opgezadeld zitten. Dat afval vertrekt steeds vaker richting Azië. Daar halen duizenden mensen het op sloopterreinen uit elkaar, dikwijls op een mens- milieuvriendelijke manier.

In mei van dit jaar gingen Greenpeace-wetenschappers een kijkje nemen op Chinese en Indiase sloopterreinen, waar een deel van onze afgedankte elektronische apparaten ofwel worden gedemonteerd en vernietigd, ofwel gerecycleerd. Ze namen er stalen van stof, maar ook van afvalwater en van bezinksel in de naburige rivieren. Hun conclusie is duidelijk: bij elke fase in de verwerking van elektronisch afval komen giftige stoffen, waaronder zware metalen, in het milieu terecht. Diepgaander onderzoek leerde de Greenpeace-wetenschappers dat de vervuiling niet beperkt blijft tot

de sloopterreinen en de onmiddellijke omgeving. Een analyse van stalen in de huizen van twee werknemers van Chinese sloopterreinen toonde aan dat er zich bij hen thuis heel wat meer zware metalen bevonden dan bij hun bureaus, die niet op een sloopterrein werken. Het dagelijks contact met de giftige stoffen heeft een effect op het milieu en de gezondheid van de arbeiders, onder wie veel kinderen. Lood kan bijvoorbeeld onomkeerbare schade toebrengen aan het zenuwstelsel, vooral bij kinderen. En pcb's kunnen vooral het immuunsysteem wijzigen.

Wij zijn verantwoordelijk voor die vervuiling!

Duizenden van onze afgedankte computers en ander elektronisch materiaal worden door de EU, de VS, Japan en andere geïndustrialiseerde landen illegaal naar Azië uitgevoerd. Illegaal, want de Baselconventie verbiedt de export van gevaarlijk afval van rijke landen naar minder rijke landen. Maar dit verbod wordt niet nageleefd: inspecties in 18 Europese zeehavens in 2005 toonden aan dat 47% van het afval, waaronder heel wat elektronisch afval, illegaal wordt uitgevoerd. Zo stroomt het elektronisch afval toe in Guiyu in de provincie Guangdong, het centrum van de elektroafvalverwerking in China. Ook in India wordt het probleem groter. In Delhi alleen al werken 25.000 mensen op de sloopterreinen, waar elk jaar tot 20.000 ton elektronisch afval wordt verwerkt. 25% van dit afval bestaat uit computers.

Ter plaatse worden de computers, gsm's en video's ofwel hergebruikt ofwel gere-

Een duizelingwekkend tempo

Wist u dat de gemiddelde levensduur van een computer in onze landen gedaald is van zes jaar in 1997 tot twee jaar in 2005? Of wist u dat er in 2004 in de hele wereld 674 miljoen gsm's zijn verkocht, meteen een stijging van 30% tegenover 2003? En dat men die gsm's steeds sneller vervangt? De laatste jaren is de hoeveelheid elektronisch afval zo sterk toegenomen dat het vandaag 5% uitmaakt van alle vast afval ter wereld. En dat is bijna evenveel als plasticafval! We mogen trouwens niet vergeten dat in de volgende vijf jaar in de landen in ontwikkeling de hoeveelheid elektronisch afval waarschijnlijk zal verdrievoudigen.

cycleerd. Een mooi levenseinde voor die elektronische apparaten, nietwaar? Niet helemaal. Hergebruik kan immers niet oneindig gebeuren. Uiteindelijk komt het apparaat toch op de stapel elektronisch afval terecht. En recyclage? Het klopt dat de Aziatische landen vragende partij zijn voor onze elektronische goederen. Ze kunnen er waardevolle materialen, zoals koper, ijzer en zelfs goud uithalen. Een gsm bijvoorbeeld bevat 19% koper en 8% ijzer. Westerse landen zien daar ook de voordelen van in. Recyclage in Azië is namelijk minder duur dan bij ons. Maar bij ons gebeurt de recyclage in aangepaste installaties en in min of meer gecontroleerde omstandigheden. Dat is niet zo in Azië. Arbeiders komen

er dagelijks en vaak met blote handen in aanraking met giftige stoffen die hun gezondheid kunnen schaden en het milieu en de omgeving vervuilen.

Het antwoord van Greenpeace? Vóór we onze computers en gsm's naar Azië verschepen, moeten alle toxische stoffen eruit verwijderd worden.

Een schone productie is mogelijk

De oplossing ligt bij de producenten van elektronische apparatuur. Zij moeten verantwoordelijk worden gesteld voor de producten die ze op de markt brengen, vanaf de productie tot de vernietiging ervan. Om te vermijden dat het afvalprobleem nog verergert, die-

nen ze dus schonere producten zonder toxische stoffen te ontwerpen, die minder schadelijk zijn voor het milieu en voor de gezondheid van de arbeiders. Enkele bedrijven waaronder Samsung, Nokia, Sony en Sony Ericsson, hebben beloofd geen gevaarlijke chemische stoffen, zoals pvc en gebromeerde brandvertragers, in hun producten meer te gebruiken. Andere kunnen hun voorbeeld volgen. Als u zelf een computer wilt, kies dan een merk dat u op onze website vindt. Surf naar: <http://www.greenpeaceweb.org/lichaamzondergif/producten.asp>

Caroline Veter

Greenpeace-activisten ontrollen op 20 september een zwarte vlag met een doodskop om de illegale activiteiten van de Kerguelen aan te klagen.

Piraatvisserers gesignaleerd!

Wie dacht dat piraatvisserers ergens ver van ons in de zuidelijke zeeën op visvangst gaan, heeft het bij het verkeerde eind. Ook in de Noord-Atlantische Oceaan slaan piraatvisserers toe. Het Greenpeace-schip de Esperanza kwam voor de kust van Noorwegen de *Kerguelen* op het spoor, een schip dat het niet zo nauw neemt met de visvangstquota.

Maar wie zijn toch die piraatvisserers? Het zijn vissers die de wetten van de zee aan hun laars lappen. Zo bijvoorbeeld de *Kerguelen*, een schip dat onlangs in de buurt van Noorwegen werd aangetroffen. Volgens de kapitein voert het schip de Guinese vlag; volgens de database *SeaSearcher* voert het de Mauritaanse vlag en volgens de laatste informatie van de EU vaart het eigenlijk onder Togolese vlag. Dit soort praktijken is schering en inslag. De eigenaars spuiten heel wat mist rond de afkomst van hun schepen

en laten ze altijd registreren in een land dat de internationale akkoorden over visvangstquota niet heeft ondertekend. Greenpeace vernam ook dat de *Kerguelen* op de zwarte lijst van heel wat landen staat en dat de EU het onlangs op de zwarte lijst van illegale, niet-aangegeven en niet-gereguleerde schepen plaatste. Greenpeace kon aantonen dat het schip over geen enkel visvangstquotum in de buurt van Noorwegen beschikt. Voldoende redenen om het te onderscheppen, wanneer het binnenkort in een Europese haven voor anker gaat.

Visbestanden raken uitgeput

De Greenpeace-bemanning had een gesprek met de eigenaar van het schip. Die toonde zich sceptisch. Hij beseft dat de gevangen vissen steeds kleiner zijn en dat de bestanden van de granaatbaars, een diepzeevis die zich pas na 30 jaar voortplant, in elkaar stuiken. De scheepseigenaar stelde ook vast dat de visbestanden in het zuidelijk halfrond drastisch dalen. Dat is trouwens de reden waarom hij met zijn schip van 82 meter naar het noorden is getrokken om er te vissen op kabeljauw. "Als ik niet

meer op visvangst ga, kan ik de hongerigen in de wereld niet meer helpen te voeden...", luidt zijn redenering. De Greenpeace-activisten van hun kant wijzen er op dat kabeljauw een luxeproduct is voor de Europese markt. De mensen in het Zuiden krijgen die niet op hun bord. Er varen trouwens gelijkaardige schepen langs de West-Afrikaanse kusten. De vissen die zij vangen, belanden ook niet bij de plaatselijke bevolking, maar wel bij de Europeanen. Er is helemaal geen reden voor de *Kerguelen* om in het noordelijk halfrond te vissen. Het schip beschikt niet eens over een visvergunning. Jammer genoeg is de *Kerguelen* niet het enige piraatschip. Op de werelddoceanen varen er duizenden rond die verantwoordelijk zijn voor de ineenstorting van de visbestanden. Greenpeace vindt het hoog tijd om dit soort praktijken stop te zetten en te vervangen door een duurzame en beter gereguleerde visvangst. In 2006 blijft de *Esperanza* op de oceanen rondvaren om er te getuigen over de rampzalige gevolgen van de piraatvisserij voor het leven in zee en zo te proberen een einde te maken aan deze schandalige situatie.

Caroline Veter

Nieuwste uitgave Harry Potter Twee miljoen Franstalige exemplaren gedrukt op bosvriendelijk papier!

Uitgeverij Gallimard heeft net zoals de reus Hagrid een ferme stap gezet door het zesde deel van de avonturen van Harry Potter te drukken op papier gemaakt van FSC-gecertificeerd hout ⁽¹⁾. De oplage voor Frankrijk en België van deze Franstalige editie bedraagt maar eventjes twee miljoen exemplaren. De bekende uitgeverij toont zo dat het best mogelijk is om een boek milieuvriendelijk uit te geven. Het is heus geen heksentoer.

Greenpeace juicht de publicatie van de bestseller van J.K. Rowling toe, want ze is ongetwijfeld een mijlpaal in de geschiedenis van de Franstalige uitgeverijwereld, die hierbij het Angelsaksische voorbeeld volgt. Naast de Franstalige versie van Harry Potter (voor Frankrijk/België en Quebec) is er ook nog een Duitse en Italiaanse versie. En er zijn onderhandelingen aan de gang voor een Tsjechische en Spaanse versie van Harry Potter en de Halfbloedprins op bosvriendelijk papier.

Jammer genoeg volgt niet iedereen deze goede voorbeelden. De Nederlandse uitgeverij De Harmonie gebruikt geen bosvriendelijk papier. En dat is jammer, want de bossen worden langs alle kanten bedreigd: door de bosbouw- en papierbedrijven, door mijnontginning, door de omschakeling naar landbouwgronden... De Harmonie laat zo de Vlaamse lezer milieuvriendelijk in de kou staan. Foei, en een bank achteruit in de duurzame klas.

Papier is recycleerbaar!

De papierindustrie heeft een belangrijke troef in handen om aan de exponentieel groeiende vraag naar papier te voldoen: papier kan gerecycleerd worden! Het is perfect mogelijk kwaliteitspapier te maken op basis van gebruikt papier. En zijn niet-gerecycleerde houtvezels toch noodzakelijk? Dan zijn er vezels op de markt met FSC-label! Dat garandeert

eerbied voor de drie klassieke pijlers van duurzaam bosbeheer: ecologie, economie en de sociale rechten van arbeiders en inheemse volkeren.

De uitgeverijwereld kan een cruciale rol spelen: door er voor te zorgen dat we anders gaan denken over gerecycleerd papier. Het kan, want de boekencampagne heeft in Vlaanderen al de eerste resultaten opgeleverd. Uitgeverij Dabar publiceerde recent *Soja over de oceaan*, *Kruisende schepen in de nacht* volledig op recyclagepapier. Het boek is van de hand van Luc Vankrunkelsven, een van de Greenpeace-'Ambassadeurs voor de bossen'. Wie volgt?

Elysabeth Loos
Eddy De Neef

Bosbeheer in papierproducerende landen laat te wensen over

In Canada worden prachtige bossen opgeofferd. Verwoestende technieken, zoals kaalkap, zijn er schering en inslag. Indonesië heeft zich opgewerkt tot één van de grootste hout- en papierproducenten in de wereld. De tropische bossen worden er aan een recordtempo omgehakt. Finland beroemt zich op een milieuvriendelijke industrie, maar voert wel hout in uit Rusland, waar illegale houtkap ook een probleem is.

Onnodig erop te wijzen dat die zo verschillende bossen toch gelijkenissen vertonen: een rijke fauna en flora, een habitat voor dieren zoals de beer, de wolf, de orang-oetan of het rendier. In die bossen leven ook mensen in perfecte harmonie met hun omgeving. De avonturen uit bibliotheekboeken worden hier écht beleefd.

¹⁾ De FSC-certificering (Forest Stewardship Council) is internationaal en onafhankelijk. Heel wat landen, instellingen en bedrijven, en ook veel verenigingen die opkomen voor de rechten van inheemse volkeren, staan achter deze certificering. Tot op heden is ze de enige internationale waarborg voor verantwoord beheerde bossen, die de steun krijgt van milieuorganisaties. Meer informatie op www.fsc.org.

Het Amazonewoud duurzaam beschermen!

Veerle Dossche, de bossencampaigner van Greenpeace België, verbleef vier weken lang in het Amazonewoud om zich te verdiepen in de kwestie van de illegale houtkap. Ze wilde met eigen ogen zien welke sociale gevolgen en milieueffecten de vele uitgestrekte sojaplantages in de regio met zich meebrengen. Greenpeace Magazine peilt naar mogelijke oplossingen om eindelijk het Amazonewoud te redden en de bewoners een betere toekomst te geven.

Wat is je eerste indruk?

Veerle: “Dit woud gaat genadeloos voor de bijl. Houtbedrijven kappen maar een beperkt aantal bomen per hectare, maar toch brengt dit het woud meer schade toe dan de houtsector ons wil doen geloven. Want door de houtkap wordt het woud toegankelijk voor andere gebruikers zoals landbouwers, eigenaars van uitgestrekte sojaplantages en veetelers.”

Hoe gebeurt dat?

“Hele stukken woud worden afgebrand. Duizenden hectaren gaan elk jaar in vlammen op. Bij het begin van mijn verblijf trokken we naar een stadje op 200 km van Manaus, de hoofdstad van de deelstaat Amazonas. Tijdens onze reis was de stank van de rook ondraaglijk. Men heeft me verteld dat september een ideale maand is om het woud af te bran-

den. Al deze praktijken zijn nefast voor het milieu, maar ook voor de plaatselijke gemeenschappen. Zij worden van hun land verdreven en moeten plaats ruimen voor veeteelt of soja...”

Het woud wordt aan alle kanten bedreigd?

“Inderdaad. Het werk van Greenpeace evolueert mee met de bedreigingen. In het verleden voerden we vooral actie tegen de verwoestende en illegale houtkap die in onze vraag naar hout moest voorzien. Vandaag leggen we ook meer nadruk op het verband tussen ontbossing en de teelt van bepaalde gewassen, zoals soja. Het landbouwareaal voor soja is exponentieel toegenomen.”

Onlangs werden alarmerende cijfers over de ontbossing vrijgegeven. Bestaat er een verband met de sojateelt?

“Vorig jaar werd 26.130 km² woud gekapt in het Braziliaanse deel van het Amazonewoud. Dit komt overeen met

Dit uitgestrekte bosgebied wordt afgebrand om plaats te maken voor landbouwgrond. Zulke praktijken komen jammer genoeg vaak voor in het Amazonewoud.

© GREENPEACE / HUDSON FONSECA

Het Amazonewoud overvliegen, een efficiënte manier om de omvang van de ontbossing te ontdekken. Hier in de deelstaat Pará.

zes voetbalvelden per minuut! Bijna de helft van de ontbossing vond plaats in de staat Mato Grosso. Het is geen toeval dat de gouverneur van deze staat ook de grootste sojaproductent ter wereld is. In een interview met de New York Times in september 2003 zei hij hierover: 'Een stijging van de ontbossing met 40% betekent helemaal niets. En ik voel me helemaal niet schuldig over wat we hier doen'.

Waarvoor wordt die soja gebruikt?

"Hij wordt uitgevoerd naar Europa maar ook naar China. Bij ons worden er vooral kippen, varkens en koeien mee gevoederd. Door soja in te voeren zijn we dus medeverantwoordelijk voor wat in het Amazonewoud gebeurt."

Wat zijn de oplossingen?

"In de eerste plaats meer beschermde gebieden oprichten. Dat kunnen reservaten zijn waar het woud heel strikt beschermd wordt, of regio's waarin bepaalde kleinschalige, economische activiteiten, zoals rubberwinning, zijn toegelaten. Het woud moet ook op duurzame wijze worden geëxploiteerd."

Is dit al het geval in bepaalde delen van het Amazonewoud?

"Ik bezocht een bosexploitatie van Precious Woods. Dit bosbouwbedrijf beheert zijn stukje woud op duurzame wijze volgens de FSC-principes. Mijn Braziliaanse collega Marcelo toonde me

een kaart van de staat Pará. Daarop ziet men duidelijk dat de ontbossing zich langzaam uitbreidt rond de bosgebieden van Precious Woods. 'Bedrijven zoals Precious Woods zijn nodig om de ontbossing een halt toe te roepen', zegt Marcelo."

Hoe gaan die bedrijven te werk?

"Ze zijn niet alleen geïnteresseerd in kortetermijnwinst. Hun bosbeheer houdt rekening met sociale en ecologische aspecten: een degelijke inventaris opmaken, voldoende beschermde gebieden behouden, een evaluatie maken van de effecten van de bosexploitatie... De arbeiders krijgen elk jaar opnieuw een training om op een verantwoorde manier bomen te exploiteren. In het kamp waar de arbeiders verblijven in het bos, zijn er goede sociale voorzieningen. Het bedrijf probeert ook met de lokale gemeenschappen die in het gebied wonen, te bekijken hoe ze de impact van de exploitatie op hun leven kunnen minimaliseren."

Vinden we FSC-gelabeld hout uit het Amazonewoud op de Belgische markt?

"Zeer zeker. Als consumenten een houtproduct willen kopen, kunnen ze er een kopen met een FSC-label, dat voor een duurzaam bosbeheer staat. Het meeste tropische FSC-gelabeld hout op de Belgische markt komt trouwens uit Latijns-Amerika. Dus best geen hout kopen zonder zo'n label, want anders

komt het waarschijnlijk van een illegale of destructieve bosexploitatie."

Zijn er veel milieuvriendelijke bosbouwbedrijven in het Amazonegebied?

"Iets meer dan een miljoen hectaren oerbos is er gecertificeerd. Maar als men dat cijfer vergelijkt met het aantal hectaren dat vorig jaar is ontbost, zo'n 2.613.000, begrijpt men de uitdaging. Greenpeace moedigt een duurzaam bosbeheer erg aan, want op die manier kan de ontbossing worden gestopt. De oppervlakte van gecertificeerd bos neemt wel toe en dat is een goede zaak."

Helpt Greenpeace de situatie ter plaatse te verbeteren?

"Ja, we mikken vooral op de oprichting van nieuwe beschermde gebieden en een duurzamer en meer verantwoord bosbeheer. Daarnaast gebeuren er nog andere dingen die ons na aan het hart liggen. Enkele dagen geleden bracht ik een bezoek aan CIMI, een organisatie die opkomt voor de rechten van de inheemse bevolking. Twee jaar geleden hebben we ermee samengewerkt om het proces van de afbakening van het grondgebied van de Deni-indianen (een oppervlakte van 1.500.000 hectaren) te versnellen. Een Maleisisch bosbouwbedrijf wou het bos waar de Indianen woonden op grote schaal exploiteren. Dankzij sterke nationale en internationale druk heeft het bedrijf zijn plannen opgeborgen. Een mooie overwinning voor de Deni, maar ook voor het hele Amazonewoud."

Tihange viert een verjaardag te veel!

projecten (zie grafiek p. 13) voorzien om elektriciteit te leveren. Meer zelfs dan de oude kernreactoren van Tihange 1, Doel 1 en Doel 2 op dit ogenblik opwekken. Bovendien kan de vraag naar elektriciteit dalen door elektrische apparaten aan te passen – bij ons thuis, maar ook in openbare gebouwen en bedrijven – en door ons gedrag bij te sturen.

Als er een oplossing is, waarom duurt het dan zo lang vóór ze wordt uitgevoerd? Omdat Electrabel tijd en geld probeert te winnen door zijn al lang afgeschreven installaties te blijven exploiteren. Op die manier blijven ze een groot deel van hun monopolie behouden en wordt de toegang tot de geliberaliseerde markt voor nieuwe spelers beperkt. Denk maar aan de reactor in Tihange 1 en de tientallen jaren oude Belgische steenkoolcentrales. België heeft trouwens, tegen beter weten in, nog altijd de goudmijn niet aangeboord aan mogelijke elektriciteits- en energiebesparingen.

Deze houding is des te nadeliger, omdat het kunstmatig in leven houden van de kern- en steenkoolcentrales de ontwikkeling van schone en hernieuwbare energiebronnen in de weg staat. Het elektriciteitsnet heeft immers maar een beperkte capaciteit en die wordt nu grotendeels ingenomen door de kernenergie. Zo bekeken vormt kernenergie eerder een rem op het aanpakken van het broeikasgasprobleem. En de problemen met de nucleaire erfenis vergroten alleen maar.

Partijvoorzitters voorstanders van kernuitstap

Het huidige pseudodebat over de kernuitstap leidt alleen maar tot nog meer nietsdoen. Greenpeace bracht daarom op 30 september een bezoek aan de voorzitters van de meerderheidspartijen. Zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van

De kernreactor Tihange 1 werd op 1 oktober 1975 in gebruik genomen. Hij heeft dus net zijn dertigste verjaardag gevierd. Eigenlijk moest Tihange 1 op 1 oktober 2005 worden uitgeschakeld. De oorspronkelijk voorziene levensduur voor Belgische reactoren bedroeg immers 30 jaar. Door de wet op de kernuitstap is die levensduur met 10 jaar verlengd. Tien jaar uitstel maar tegen welke prijs?

Greenpeace heeft de dertigste verjaardag van Tihange 1 aangegrepen om er nogmaals op te wijzen dat kernenergie hoog-radioactief afval voortbrengt dat zowat 240.000 jaar gevaarlijk blijft... Voor de berging ervan bestaat geen enkele aanvaardbare oplossing. Wie kan voorspellen in welke toestand deze radioactieve erfenis zich binnen 12.000 generaties zal bevinden? En hoe het beheer van dit kernafval zal worden betaald?

De beste en eenvoudigste oplossing is de productie van kernafval stopzetten en dus de kerncentrales sluiten. In de nabije toekomst zijn er genoeg alternatieve

© GREENPEACE/REYNALS

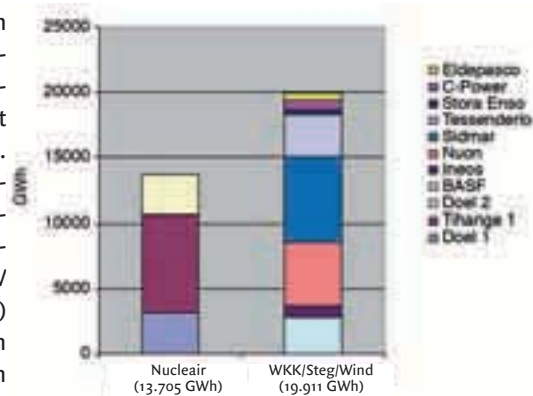

Sp.a en Spirit bevestigden hun steun aan de wet op de kernuitstap. Net zoals de MR en de PS aan Franstalige kant.

de wet op de kernuitstap, opgenomen in het laatste regeerakkoord.

“Op basis van die bezoeken kunnen we bevestigen dat een eventuele opheffing van de wet op de kernuitstap niet aan de orde is. Het is een vals debat. De partijen van de meerderheid hebben hun engagement voor die wet bevestigd, en we zijn door vier van de vijf partijen ontvangen”, zegt Wendel Trio, de campagnedirecteur van Greenpeace in België. “We hebben er

Sinds de wet op de kernuitstap van kracht werd, zijn er belangrijke investeringen toegezegd of gepland in elektriciteitscentrales met hoog rendement en hernieuwbare energiebronnen. Essent bouwt een warmtekrachtcentrale van 130 MW bij Ineos; het consortium Zandvliet Power heeft een warmtekrachtcentrale gebouwd van 400 MW bij BASF; een STEG-centrale (stoom/gas) van 800 MW is gepland bij Sidmar en Nuon is van plan tegen 2008 500 miljoen euro te investeren in de bouw van drie warmtekrachtcentrales (700 MW). Onlangs kondigde Tessenderlo Chemie aan om een STEG-centrale van 400 MW te bouwen en Electrabel bouwde een warmtekrachtcentrale van 60 MW bij Stora Enso. Daar komen nog het offshore windmolenpark van C-Power (216 tot 300 MW) en het tweede windmolenpark van het Eldepasco-consortium in de Noordzee (150 MW) bij. De voorziene bijkomende elektriciteitsproductie uit gas en wind (19.911 GWh) is dus aanzienlijk hoger dan die van de drie oudste kernreactoren (13.705 GWh) die in 2015 moeten sluiten.

bovendien op aangedrongen dat er geen tien jaar meer gewacht wordt om die uitstap te verwezenlijken. Er bestaan wel degelijk alternatieven. Alleen zijn er nog concrete maatregelen nodig om de vraag naar elektriciteit af te remmen en het gebruik van schone technologieën aan te moedigen. Jammer genoeg wringt hier het schoentje. Het ontbreekt de politieke klasse helaas aan visie.”

“We staan willens nillens op een kruispunt”, vervolgt Jean-Francois Fauconnier, de klimaatcampagner. “De industrie is al vooruitgelopen op de wet op de kernuitstap door te investeren in duurzame technologieën zoals hernieuwbare energie en warmtekrachtkoppeling - de gecombineerde opwekking van warmte- en elektriciteit. Een snelle berekening van het nieu-

we productievermogen, waarvoor investeringen zijn gepland of toegezegd, leert ons dat we het probleemloos kunnen stellen zonder de oudste kernreactoren (Tihange 1, Doel 1 en Doel 2). Het licht zal heus wel blijven branden.”

Een recent rapport van Greenpeace International ⁽¹⁾ toont aan dat Europa tegen 2020 uit de kernenergie kan stappen en tegelijkertijd zijn CO₂-uitstoot met 30% kan verminderen. Volgens dat rapport kunnen in het Europa van de 25 hernieuwbare energiebronnen tegen 2050 in circa 50% van de energievraag voorzien. En dat tezamen met het verminderen van de CO₂-uitstoot met 75%.

Elysabeth Loos

Kernenergie ontmaskerd...

- In tegenstelling tot wat de voorstanders ons willen doen geloven, is op wereldvlak kernenergie een marginale energiebron. Ze staat slechts voor ongeveer 2% van het uiteindelijke energieverbruik in. In België wordt iets meer dan de helft van de elektriciteit opgewekt door kernenergie, maar ze vertegenwoordigt minder dan 10% van ons uiteindelijk energieverbruik.
- Een kerncentrale stoot niet rechtstreeks CO₂ uit, maar wel onrechtstreeks. De CO₂-uitstoot van de hele nucleaire keten is verre van verwaarloosbaar. Die hangt samen met de exploitatie, raffinering en verrijking van de brandstof, de bouw, werking en ontmanteling van de centrales en de verpakking en berging van kernafval.
- De uraniumreserves zijn beperkt. Volgens het Internationaal Atoomagentschap zijn bij het huidige productieritme de uraniumvoorraden in 65 jaar uitgeput. Als kernenergie alle energie in de wereld zou moeten opwekken, dan zou - volgens de meest optimistische prognoses - alle uranium al na drie jaar en negen maanden opgebruikt zijn.
- Een onderscheid maken tussen het civiele en het militaire gebruik van kernenergie is bijna onmogelijk. Elk land met een kernindustrie kan een kernmogendheid worden. Kernenergie werkt dus de verspreiding van kernwapens grotendeels in de hand.
- Zolang elektriciteit opgewekt door kernenergie het elektriciteitsnetwerk quasi monopoliseert, hebben andere technologieën slechts beperkt toegang tot het net. Vandaar dat het belangrijk is op de kernuitstap vooruit te lopen.

⁽¹⁾: Energy revolution: a sustainable pathway to a clean energy future for Europe, Greenpeace International, september 2005.

België steunt bouw steenkoolcentrale in Thailand

Van links naar rechts: Tara en Sutti.

Wat zijn de belangrijkste problemen in Map Ta Phut?

Sutti: "De industrie is hier heel sterk aanwezig: chemische fabrieken, gas- en oliebedrijven... Die activiteiten brengen een belangrijke toxische vervuiling met zich mee. Er zijn veel ziektes en een lokaal schoolje heeft zelfs zijn deuren moeten sluiten om enkele kilometers buiten de Map Ta Phut te verhuizen. Er komen hier veel immigranten werken, met name uit Cambodja."

Waarom moet hier een steenkoolcentrale komen?

"Gas is onze belangrijkste bron van energie. Maar de regering wil de energieproductie van het land diversifiëren en heeft daar niets beters op gevonden dan de bouw van een steenkoolcentrale. De steenkool zal ingevoerd worden uit Australië en Indonesië. Vandaag is er al een aanzienlijke impact. Om de schepen met steenkool tot bij de centrale te krijgen, heeft men een kanaal moeten uitgraven en de haven

moeten verdiepen. Die werken hebben geleid tot aanzienlijke erosie en de kusten zijn tot een tiental kilometer buiten Map Ta Phut aangetaast. Wie dicht bij de zee woont ondervindt nu al schade en ook de vissers lijden onder de situatie."

Hoe reageert de lokale bevolking?

"In het begin was er een belangrijke protestbeweging. De mensen wilden die centrale gewoonweg niet. Maar de promotoren van het project hebben de inwoners echt omgekocht en op die manier het verzet gebroken. We zijn vandaag minder talrijk, maar blijven ons vastberaden verzetten tegen het project."

Welke rol speelt België?

"De Belgische firma Jan De Nul kreeg de baggerwerken voor het kanaal toegewezen. En Delcredere stelde zich als kredietverzekeraar borg voor de politieke risico's van de hele

Sutti Atchasaivit leeft in Map Ta Phut, een dorpje in Thailand dat 200 km ten zuiden van de hoofdstad Bangkok ligt. Map Ta Phut is al sterk aangetast door een razendsnel oprukkende industrie en krijgt er in 2007 ook een steenkoolcentrale te verwerken, met belangrijke gevolgen voor het leefmilieu. Samen met Tara Buakamsri van Greenpeace Thailand heeft hij de reis naar Brussel gemaakt om aan de Belgische parlementsleden uit te leggen welke rol België speelt in het vervuulende project. Greenpeace Magazine sprak met hem.

onderneming. Het is ontoelaatbaar dat de kredietverzekeraar dergelijke vervuulende projecten blijft ondersteunen!"

En Greenpeace?

"Greenpeace Thailand werkt met de lokale gemeenschappen samen en zorgt voor alle informatie over de impact van de steenkoolcentrale. Daarnaast oefenen ze druk uit op de aandeelhouders en de banken die het project financieren, in de hoop dat ze in de toekomst schone en hernieuwbare energiebronnen steunen. En we zijn vandaag in België om voor het parlement te getuigen over wat bij ons gebeurt. Het doel is dat Delcredere projecten financiert die het milieu respecteren, en geen steenkoolcentrales. In Thailand is er een immens potentieel aan hernieuwbare energiebronnen. We hebben zo'n vervuulende centrale echt niet nodig!"

Caroline Vetter

De steenkoolcentrale in aanbouw leidt nu al tot erosie van de plaatselijke kust.

Welkom aan al onze nieuwe sympathisanten!

Die morgen op straat had u het erg druk, en toch... U ging in op onze uitnodiging en maakte enkele minuutjes van uw waardevolle tijd vrij voor ons. En u heeft beslist om u bij de Greenpeace familie aan te sluiten. Gefeliciteerd!

U hebt als nieuwe sympathisant beslist om onze acties financieel te steunen, maar ook meer stem te geven aan onze campagnes voor een beter milieu. Dit jaar was u met meer dan tienduizend mensen die beslisten Greenpeace-sympathisant te worden. U geeft ons op die manier nog meer steun in ons werk.

U bent onmisbaar! Net zoals onze planeet...

In naam van al onze ledenwerbers, **BEDANKT!**

Betrand Fournal, coördinator Direct Dialogue

Informatie over fiscale attesten binnenkort in uw brievenbus

Het einde van het jaar nadert snel. Heel binnenkort ontvangt u van ons een brief (of misschien heeft u hem al ontvangen) waarin al uw bijdragen aan Greenpeace in 2005 staan vermeld. Is het totaalbedrag lager dan 30 euro? Dan kunt u, als u dat wilt, ons een extra gift overmaken om te kunnen genieten van een fiscaal attest. Zo'n attest is interessant: de werkelijke kost van uw giften vermindert en u draagt bij tot de bescherming van het milieu. Is het totaalbedrag van uw giften 30 euro of meer? Dan ontvangt u in de loop van het eerste trimester 2006 automatisch een fiscaal attest om bij uw volgende belastingaangifte te voegen. U wenst het bedrag van uw fiscaal attest nog te verhogen? Stort dan iets extra, uw storting moet ons wel ten laatste op 31/12/05 bereiken.

Prentkaartenactie

Dank aan iedereen die de prentkaarten bij het vorige magazine terugstuurde. In november 2005 wordt er over de nieuwe EU-wetgeving rond chemicaliën (REACH) gestemd. Bij het ter perse gaan kenden we de uitslag van de stemming nog niet. We hopen echter dat uw prentkaarten hebben geholpen om het vervangingsprincipe in de nieuwe wetgeving te laten opnemen. Dit principe verplicht de bedrijven hun gevaarlijke chemische stoffen door bestaande veiliger alternatieven te vervangen. Meer weten? Lees het artikel over REACH in het volgende nummer van Greenpeace Magazine.

Greenpeace steunen via een legaat of schenking

Hoe Greenpeace steunen via een legaat of een schenking? Waarom zou ik een testament opstellen? Hoeveel bedragen de successie- en schenkingsrechten?

Bij heel wat mensen komen deze vragen op, wanneer ze hun testament opstellen of een schenking willen doen. Daarom hebben we een nieuwe brochure *Testamenten en schenkingen* gepubliceerd. In het eerste deel trachten we een antwoord te geven op veel voorkomende vragen over testamenten en schenkingen. We hechten bijvoorbeeld bijzonder belang aan de duolegaten, een interessante formule die een aanzienlijke *belastingbesparing* met zich meebrengt. In het tweede deel geven we meer informatie over onze organisatie voor de lezers die ons nog niet zo goed kennen. We leggen onze werking en onze milieubeschermingscampagnes uit.

Kortom, een brochure die zeker de moeite loont om door te nemen. U kunt deze brochure vrijblijvend aanvragen door ons de antwoordstrook ingevuld terug te sturen, of contacteer Raf Drijvers: raf.drijvers@be.greenpeace.org, tel 02 274 02 33.

A N T W O O R D S T R O O K

Ja, ik ontvang graag de brochure **Testamenten en schenkingen**.

Naam: _____

Voornaam: _____

Straat: _____

Nr: _____

Bus: _____

Postcode: _____

Gemeente: _____

Tel: _____

Geboortedatum: _____

Terugsturen naar: Greenpeace, t.a.v. Raf Drijvers, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel

Niets eenvoudiger dan Greenpeace helpen groeien

U weet het wel: uw steun is onontbeerlijk voor Greenpeace. Want het is dankzij de bijdrage van 110.000 leden in België en ongeveer 3 miljoen leden in de hele wereld dat we iets kunnen uitrichten. Maar uiteraard willen we als organisatie nog groeien. Hoe meer leden, hoe meer kans dat politici en industriëlen naar ons willen luisteren.

U kan ons daarbij op twee manieren helpen:

- Geef ons het adres door van iemand in uw kennissenkring die zich voor het milieu interesseert. Wij nemen dan via een mailing met deze mensen contact op en stellen onze organisatie aan hen voor. Vul eenvoudigweg het adres in op het bijgevoegd formulier en stuur het ons terug. Een klein gebaar met mogelijk grote gevolgen.
- Schenk iemand van uw keuze een Greenpeace-jaarlidmaatschap. U vult gewoon het bijgevoegd formulier in

en stort 30 euro op onze rekening. Dat bedrag geeft u trouwens ook recht op een fiscaal attest dat u automatisch wordt toegestuurd.

Wie van u dit cadeau heeft gekregen, ontvangt een Welkomspakket met meer informatie over het werk van Greenpeace. Hij of zij wordt ook regelmatig op de hoogte gehouden van de Greenpeace-campagnes via ons tijdschrift, ons jaarrapport en onze website.

Een origineel geschenk, vindt u niet... Waarop wacht u nog?

Voorlichter bij Greenpeace België, iets voor u?

Voorlichters spelen een belangrijke rol bij het bekend maken van de doelstellingen en campagnes van Greenpeace bij het grote publiek. Zij geven voordrachten in scholen en bij verenigingen. Maar dat is niet alles. Voorlichters zetten ook informatiestands op tijdens activiteiten van verenigingen, en geven de toeschouwers ook tekst en uitleg bij een actie of een evenement. Informatie over de campagnes en over Greenpeace in het algemeen krijgt u als voorlichter op vele manieren: via regelmatige vergaderingen, op trainingsdagen en via regelmatige infopakketten en persoverzichten.

Kriebelt het al?

Vul dan snel de antwoordstrook in en stuur ze naar Elke De Laet, Greenpeace, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel, tel.: 02 274 02 00, fax 02 274 02 30, info@be.greenpeace.org.

U ontvangt dan een brief met een kleine vragenlijst. Als u deze terugstuurt en u voldoet aan de voorwaarden, dan contacteren wij u voor een gesprek.

A N T W O O R D S T R O O K

☐ **Ja**, ik wil voorlichter worden bij Greenpeace België:

Voornaam: _____

Naam: _____

Straat: _____

Nr: _____ Bus: _____ Postcode: _____

Plaats: _____

Tel. en/of gsm: _____

E-mail: _____

Geboortedatum: _____

GREENPEACE

DOSSIER

Winter 2005 • december - januari - februari

Ecoconsumptie, een dagelijkse reflex?

We consumeren elke dag. En zelfs meer dan wat de aarde ons biedt. Hierdoor geraken de natuurlijke rijkdommen uitgeput. Hoe kunnen we onze planeet gezond houden? Door te ecoconsumeren, wat neerkomt op minder maar beter verbruiken. We kiezen bijvoorbeeld voor een product dat spaarzaam is verpakt, we herbruiken een product in plaats van het weg te gooien of we kopen sommige producten wel en andere niet. Het gedrag van de consument is belangrijk en bepaalt welke producten bedrijven zullen ontwikkelen.

Greenpeace spant zich al jaren in om consumenten bewust te maken door hen te wijzen op milieuvriendelijke producten op de markt en door hen te vragen actie te ondernemen. Zo zal op termijn het aandeel van die producten in het totale aanbod toenemen.

Onze natuurlijke rijkdommen raken uitgeput

Voor velen onder ons ziet een typische dag er zo uit: kleren aantrekken, ontbijten, met de auto naar het werk rijden, e-mails printen, een blikje drinken... Die ogenschijnlijk onschuldige handelingen, die we allemaal in meer of mindere mate uitvoeren, leggen nochtans een zware tol op ons milieu. Pesticiden worden massaal op gewassen gesproeid, waardoor de bodem verarmt; onze wagen stoot broeikasgassen uit en draagt zo op alarmerende wijze bij tot de opwarming van de aarde; voor ons papierverbruik worden complete bossen omgehakt.

Als we nu die eenvoudige handelingen vermenigvuldigen met alle consumenten in de wereld, dan begrijpt u hoe onze manier van consumeren een effect kan hebben op onze planeet en op onszelf. En uiteraard gaan die effecten hand in hand met de uitputting van de natuurlijke rijkdommen op aarde. Wist u dat tussen 1961 en 1999 het gebruik van natuurlijke grondstoffen door de mens met 80% is gestegen? En dat dit vandaag de capaciteit van de ecosystemen overstijgt? Met andere woorden: elke dag hypothekeren we de toekomst een beetje meer.

Overbevissing een feit

Of we het nu graag hebben of niet, vandaag spreekt men meer over overbevissing dan over visvangst. We vissen te veel op de bestaande vissoorten. De grote industrieschepen vangen steeds kleinere, onvolwassen vissen. Hierdoor krijgen die niet meer de kans zich voort te planten en de bestanden geraken uitgeput. De steeds talrijker wordende grote industrieschepen zijn hier de schuldigen. Zij vangen steeds meer vis, gaan steeds verder de zee op en vissen op steeds grotere diepte. Vandaag schuimen ze de zuidelijke zeeën af na die van het Noorden te

©FRED DOTJ/GREENPEACE

hebben leeggevisst. Het toenemend visverbruik is een andere schuldige.

Volgens de VN wordt al op 71 tot 78% van de vissoorten op aarde maximaal gevisst, of die worden overbevist of geraken sterk uitgeput. Op bepaalde vissoorten is al zoveel gevisst dat ze commercieel uitgestorven zijn. Vele andere staan op het punt uit te sterven.

Die toestand is onhoudbaar. En voor andere natuurlijke rijkdommen op aarde geldt hetzelfde. 80% van de oerbossen is al vernield of beschadigd, vooral om in ons ongebreideld papierverbruik te voorzien.

Er is maar één aarde

We gebruiken voortdurend natuurlijke rijkdommen, om ons te kleden, te voeden, te verwarmen, te verplaatsen, te wonen. Op zichzelf hoeft dat geen probleem te zijn, zolang er genoeg natuurlijke rijkdommen zijn en die zich kunnen hernieuwen. Jammer genoeg is dat niet altijd het geval en in bepaalde werelden gebruiken we meer natuurlijke grondstoffen dan er beschikbaar zijn. Dat leert ons de ecologische voetafdruk.

We hebben haast drie aardes nodig om te voorzien in de behoeften van de Europeanen zonder de natuurlijke rijkdommen uit te putten.

©GREENPEACE/ JEREMY SUTTON-HIBBERT 2004

Zo'n voetafdruk is een schatting van de oppervlakte die nodig is om in onze behoeften te voorzien zonder de natuurlijke rijkdommen uit te putten.

De aarde heeft een oppervlakte van 51 miljard hectaren. 13 miljard ervan zijn biologisch vruchtbaar: bossen, zoet water, kuststreken, weiden, akkerland... Die 13 miljard hectaren moeten onder de 6 miljard aardbewoners worden verdeeld, of zo'n twee hectaren per aardbewoner. Dus voor ieder van ons is er op aarde twee hectaren beschikbaar om in onze behoeften te voorzien zonder de natuurlijke rijkdommen uit te putten.

Een Amerikaan, echter, maakt voor zijn levenswijze gebruik van 10 hectaren per persoon en per jaar. In West-Europa is dat vijf hectaren en in Azië en Afrika minder dan twee hectaren. Kortom, als de zes miljard aardbewoners de Amerikaanse manier van leven zouden

overnemen, hadden we vijf aardes nodig om in onze behoeften te voorzien zonder de grondstoffen uit te putten. En er zijn bijna drie aardes nodig om onze manier van leven in Europa te behouden... Maar er is maar één aarde!

Men verwacht dat tegen 2050 de aarde 9 miljard inwoners zal tellen. Tel dat op bij een wereldwijde economische groei en u begrijpt dat we ons zorgen maken over de toekomstige generaties.

Wat moeten we dan doen? Reageren als consumenten! Als we de ecologische voetafdruk van alle mensen op aarde willen beïnvloeden, moeten we onze manier van leven aanpassen.

Consument in de hoofdrol

U denkt wellicht dat u als consument weinig invloed kunt uitoefenen? U denkt misschien dat de bedrijven zich moeten aanpassen en dat zij op hun

beurt beter wachten op een wettelijk kader dat hen een ander productie-beleid oplegt? U kunt meer doen dan gelaten de veranderingen afwachten!

Greenpeace is actief op drie verschillende gebieden: op politiek gebied om de wetgeving in de goede richting te duwen, op industrieel vlak om de producten te verbeteren en de productie milieuvriendelijker te maken, en ten slotte op het terrein van de consument. Die laatste speelt een cruciale rol in de maatschappij. Europese consumenten hebben bijvoorbeeld massaal geweigerd genetisch gemanipuleerde producten te kopen, waardoor die nauwelijks nog in de supermarkt te vinden zijn. Door hun keuze brengen consumenten wel degelijk een stem uit ten voordele van een product. Hun vraag stimuleert innovatie.

Waarom u beter de ene vis eet dan de andere

Uw aankoopgedrag als consument heeft een rechtstreekse invloed op de producten in de supermarktrekken. Zo ook bij de afdeling vis. Door die ene vis te kiezen en niet die andere helpt u mee de flora en fauna in zee te behouden.

In Nederland bijvoorbeeld heeft Greenpeace een speciale Noordzee-gids gepubliceerd. Daarin staat dat u beter haring, makreel of ansjovis eet dan sardinen, zeebrasem of erger nog tonijn of kabeljauw, want anders ondermijnt u de biodiversiteit in zee.

Met de publicatie van deze gids wil Greenpeace de consument ertoe aanzetten een goede keuze te maken. Voor elke onderzochte vissoort heeft Greenpeace rekening gehouden met onder andere de grootte van het visbestand en de effecten van de visvangst op de biodiversiteit op de zeebodem.

Meer weten? Surf naar www.greenpeaceweb.org/oceanen/pdf_vis_a_card.pdf.

U vindt ook informatie over visconsumptie op de website van Greenpeace Engeland www.greenpeace.org.uk/oceans/supermarkets/fish_list.cfm en van Greenpeace Zwitserland http://info.greenpeace.ch/fr/diversite/documents/poisson_assiette.

Ecoconsumptie of hoe op ecologische wijze consumeren

We horen steeds vaker over ecoconsumptie praten. Is het een modewoord? Ja, maar laten we hopen dat het heel lang mode blijft, want het gaat tenslotte om de gezondheid van de aarde. Om dit concept beter te begrijpen had Greenpeace Magazine een gesprek met Véronique Papon die bij Greenpeace Frankrijk verantwoordelijk is voor de campagne rond ecoconsumptie.

We hebben het steeds meer over ecoconsumptie. Wat verstaat u daar precies onder?

Véronique Papon: "Het betekent dat de consumenten door hun aankoopgedrag milieuvriendelijker economische activiteiten bevorderen. Bij hun aankopen kiezen ze dus voor producten van de milieuvriendelijkste en meest sociale bedrijven. De beweging ontstond in de jaren 90, toen consumenten in de geïndustrialiseerde landen zich bewust werden van de keerzijde van de productie van dagelijkse gebruiksgoederen. Dit ecologisch bewustzijn werd nog versterkt door voedselcrises, zoals de dodelijke ziekte en de dioxinekip. Vandaag is een verantwoorde consumptie een krachtige hefboom om de productiewijzen en het openbaar beleid om te buigen en duurzame ontwikkeling te bevorderen. Ieder van ons kan dus een belangrijke rol spelen."

Het komt er dus op neer de 'juiste' producten te kopen?

"Het is meer dan dat! Het kopen van milieuvriendelijke producten van sociaalvoelende bedrijven is een serieuze stap, maar we dienen in het dagelijks leven ook redelijker te zijn en ons eigen

gedrag aan te passen. Het is hoog tijd dat we met z'n allen minder consumeren, onze gebruiksgoederen opnieuw gebruiken en herstellen en producten recycleren in plaats van ze weg te gooien. Onze hyperconsumptiemaatschappij veroorzaakt de huidige milieucrisis. Laten we ons verantwoord gedragen, zo helpen we onze planeet het best."

Hoe weet men welke supermarktproducten milieuvriendelijk zijn?

"We geven toe dat op dit ogenblik de milieuvriendelijke producten zelf en hun verkoopplaatsen nog te weinig gekend zijn. En dat remt een milieuvriendelijker consumptie af. Men moet in de eerste plaats al de bestaande ecolabels op de producten ontcijferen. Er zijn er namelijk heel wat. Greenpeace steunt zelf het label voor biologische landbouw en sommige andere ecolabels, zoals dat van de

Forest Stewardship Council (FSC). Maar opgelet: niet alle labels zijn betrouwbaar. Zo staan er op sommige producten logo's die alleen verwijzen naar een wettelijke verplichting. En dat is niet hetzelfde als een label dat duidt op innovatie en hoge productie-eisen. En andere gaan dan weer niet ver genoeg, zoals het PEFC-label voor de certificering van hout. Greenpeace geeft de consumenten informatie over milieuvriendelijke producten. Dat gebeurt bijvoorbeeld met een gids waarin lijsten van producten met en zonder ggo's zijn opgenomen of met een website die een overzicht geeft van producten zonder giftige stoffen."

Hoe reageren bedrijven waarvan Greenpeace de producten afraadt? Passen ze hun productiewijze aan?

"Greenpeace staat zeker bekend als een vastberaden pressiegroep. De bedrijven

De etiketten op de producten ontcijferen is een lastig, maar soms nuttig werkje!

© GREENPEACE/GEIER

Groene elektriciteit in de lift

Enkele jaren geleden ging Greenpeace Engeland een grote uitdaging aan: samenwerken met een elektriciteitsmaatschappij om consumenten te voorzien van schone elektriciteit (*). Vandaag heeft ze die uitdaging met glans gewonnen: 40.000 gezinnen worden van elektriciteit voorzien door een offshore-windmolenpark in North Hoyle, dat Greenpeace en de elektriciteitsmaatschappij samen hebben gebouwd. En wat meer is, met de winst hebben de elektriciteitsmaatschappij en Greenpeace een fonds opgericht voor de ontwikkeling van milieuvriendelijke projecten. Greenpeace Duitsland lanceerde met succes een gelijkaardig project. Ook in België informeert

Greenpeace de consumenten over de mogelijkheden van groene elektriciteit (<http://energie.greenpeace.org>). In Frankrijk ten slotte zag onlangs het Enercoop-project het licht: wie het wil (particulieren, bedrijven, overheid, verenigingen), krijgt de mogelijkheid over te schakelen naar 100% elektriciteit opgewekt door hernieuwbare energie (www.enercoop.fr). Gezien de milieueffecten van fossiele brandstoffen en van kernenergie en de uitputting van de olie- en uraniumreserves, kunnen we de houding van een groeiende groep consumenten alleen maar toejuichen. Zonne- en windenergie zijn onuitputtelijk. Wij moeten dus onze stem verheffen om een grootschaliger ontwikkeling van die energiebronnen te bekomen.

(*) www.npower.com/At_home/Juice-clean_and_green.html (in het Engels)

weten dat de verkoop van producten en merken die onze organisatie afraadt, zal dalen en dat we druk blijven uitoefenen tot ze naar een milieuvriendelijker productiewijze zijn overgestapt. Dat hebben we bij verscheidene campagnes gemerkt: bij de campagne toxische stoffen hebben we van bedrijven zoals Samsung en Reebok bekomen dat ze welbepaalde schadelijke stoffen vervangen door veiliger alternatieven.”

En wat met de politici?

“Die spelen een beslissende rol. Zij stellen immers de wetten en reglementen op die onze maatschappij in goede banen moeten leiden. Hoe meer de burgers dus hun stem laten horen voor een milieuvriendelijk beleid, hoe meer dat in wetteksten zal worden vertaald.”

Welke raad geef je aan onze lezers?

“Niet twijfelen aan de macht van het individu. Iemand zei me ooit dat 1+1+1... = duizenden mensen. Als iedereen zich inzet, kunnen we dingen in beweging brengen. Dat is in het verleden al geble-

ken: verscheidene Greenpeace-overwinningen zijn er gekomen door het engagement van een heleboel mensen.

Ik roep iedereen op om zich te blijven informeren en inzetten en vooral niet te twijfelen. Kortom: er voluit voor gaan!”

Bewust boodschappen doen: een mooie bijdrage voor het milieubehoud.

Greenpeace spoort consumenten aan tot actie

Informatie verstrekken aan de consument en positieve initiatieven voor milieubescherming naar voren schuiven, vormen altijd al een onderdeel van de Greenpeace-campagnes. Vanaf 2004 begon Greenpeace met het benutten van de toenemende rol en invloed van de consumenten: om zo duurzame consumptie beter te stimuleren en ook de invloed van onze campagnes te versterken.

Sindsdien richtte Greenpeace echte ecoconsumentennetwerken op in verschillende landen, zoals Duitsland, Oostenrijk, Griekenland en Frankrijk, maar ook in Mexico en China. In Mexico is dit netwerk pas gestart en telt het slechts 600 leden, maar in Frankrijk en Duitsland staan ze al veel verder en tellen

ze respectievelijk 13.000 en 45.000 leden. Langs deze netwerken wil Greenpeace de consumenten ertoe aansporen concreet op te komen voor milieuvriendelijke producten.

Corinna Hoelzel: "Ons ecoconsumentennetwerk telt al 45.000 leden!"

Corinna Hoelzel is bij Greenpeace Duitsland verantwoordelijk voor het consumentennetwerk. Ze legt ons uit hoe het werkt.

Wat is het verschil met andere verbruikersorganisaties?

Corinna Hoelzel: "Wij verstrekken het publiek informatie over milieuvriendelijke en milieuschadelijke producten, over het beleid van de bedrijven en de productiewijzen. Ons netwerk is speciaal, omdat we de mensen vragen zich actief in te zetten en hun macht als consumenten te gebruiken. Al die netwerklleden zijn erg gemotiveerd en kennen onze campagnes tot in de details."

Ze helpen jou dan ook?

"Inderdaad. De filosofie achter ons netwerk is niet alleen de consumenten informeren, maar

ze ook de middelen geven om te reageren en de problemen op te lossen: bijvoorbeeld betogen tegen weinig milieuvriendelijke bedrijven of politici. Het voordeel is dat al die consumenten samen in een netwerk zitten, goed geïnformeerd zijn en bereid om op elk moment te reageren ter ondersteuning van ons werk."

Wanneer werd dit netwerk opgericht?

"In 1997. Toen zijn we rond ggo's beginnen te werken."

Wat waren de meest recente acties?

"We werken rond de verwijdering van gevaarlijke giftige stoffen in bijvoorbeeld kleren en blijven aandacht besteden aan ggo's. We hebben bijvoorbeeld een petitie op touw gezet met als eis de etikettering van producten (zoals vlees en eieren) van dieren die met ggo's zijn gevoederd. In Duitsland hebben we al 220.000 handtekeningen verzameld en in heel Europa 320.000. We hebben ook al 2 miljoen ggo-gidsen (met daarin lijsten van producten met en zonder ggo's) verspreid. Ons netwerk is een zeer belangrijk instrument om de informatie te verspreiden."

De rol van al die consumenten en hun engagement aan onze kant is van essen-

Overal ter wereld moedigt Greenpeace de consumenten aan om producten te kiezen die minder nefast zijn voor het milieu.

tieel belang voor de toekomst van onze campagnes: op termijn willen we een Europees consumentenennetwerk oprichten dat in zekere zin de som zal zijn van alle nationale netwerken. Hierdoor kunnen we de druk op de politici en de bedrijven op internationaal vlak verhogen.

Men kan vandaag moeilijk de werkelijke invloed van de consumentenennetwerken op het aankoopgedrag evalueren. Maar ecologische producten nemen op de markt wel een steeds grotere plaats in en de vraag ernaar groeit ook gestadig. De bewustwording neemt dus toe.

Opiniepeilingen, en vooral dan die van Eurobarometer van april 2005, tonen duidelijk aan dat het milieu de Europeanen steeds meer betrokken zijn bij sociale en milieukwesties. Ze willen gezonde en milieuvriendelijke kwaliteitsproducten, die in sociaal en ecologisch verantwoorde omstandigheden zijn geproduceerd. Het behoud van onze planeet en duurzame ontwikkeling komen steeds nadrukkelijker op de voorgrond en beïnvloeden ons aankoopgedrag. Het marktaandeel voor ethische en billijke producten neemt langzamerhand toe. Ecoconsumptie kan in grote mate bedrijven ertoe aanzetten zich sociaal en milieuvriendelijker te gedragen.

Caroline Veter

De betere adressen voor ecoconsumptie

We serveren u enkele Nederlandstalige websites die u helpen wegwijs te maken in de doolhof van de ecoconsumptie.

Algemeen

Duurzame consumptie: www.bewustverbruiken.be, www.ecoline.org/verde en www.duurzame-info.be

Milieuvriendelijke producten: www.milieuvriendelijke.be en www.milieukoopwijzer.be

Lijst van producten zonder gevaarlijke en giftige stoffen: www.greenpeaceweb.org/lichaamzondergif/producten.asp

Duurzaam bouwen

Bouwteams: www.dialog.be

Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen (Vibe): www.vibe.be

Nederlands Instituut voor Bouwbiologie en Ecologie (Nibe): www.nibe.org

Checklist duurzaam bouwen: www.bouwwijzer.be/checklist/index.php

Informatie over FSC-gelabelde producten: <http://fsc.wwf.be/fsc.cfm?lang=nl>

Energie

Om elektriciteit te kiezen: <http://energie.greenpeace.org>

Energiegids van Greenpeace: http://ecohouse.greenpeace.be/Eco_NL/index.html

Om na te gaan hoe je energie kunt besparen: www.bouwwijzer.be/energieaudit/index.php

Energiebewust wonen in Vlaanderen: <http://bondbeterleefmilieu.be/klimaatnet>

Organisatie voor duurzame energie: www.ode.be

Alles over energie en milieu in het dagelijks leven: www.milieucentraal.nl

Voeding

Bio in België: www.bioforum.be

Bio in Nederland: www.platformbiologica.nl

Duurzame voeding en keukeninrichting: www.keukenkokenkiezen.be

Veilig voedsel: www.veiligvoedsel.org, www.weetwatjeeet.nl en www.waarvoor.nl

Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze (Velt): www.velt.be

Voedselteams: www.voedselteams.be

Voeding en pesticiden: www.pesticiden.be

Voeding en ggo's: www.greenpeace.org/ggovrij

Minder giftige producten kopen = het milieu beschermen

De laatste jaren heeft Greenpeace aangetoond dat een heleboel consumptiegoederen verscheidene milieuschadelijke chemische stoffen kunnen bevatten. Er is niet alleen de vervuiling bij de productie, maar ook die bij de sloop van afgedankte producten. Bepaalde producten, zoals tv's of gsm's, kunnen de oorzaak zijn van ontoelaatbare vervuiling. Greenpeace wil die trend ombuigen en publiceert daarom op het internet een database, die de consumenten op basis van een klassement helpt kiezen voor producten die minder (of helemaal geen) giftige stoffen bevatten. Wist u bijvoorbeeld dat Ecover-producten geen verontrustende chemische stoffen bevatten? Dat is ook zo voor Nike-sportschoenen en Playmobil-speelgoed... Voor meer informatie surf u naar www.greenpeaceweb.org/lichaamzondergif/producten.asp

Bronnen :

- Living Beyond our Means, Millennium Ecosystem Assessment, maart 2005;
- The Earth, a user's guide. Consuming products without waste and recycled products;
- Good Stuff? Worldwatch Institute, 2004;
- Das EinkaufsNetz, Greenpeace Duitsland, 2003.

GREENPEACE